

Η αρχιτεκτονική τοπίου οδηγεί σε τεχνικές αποκατάστασης υψηλών απαιτήσεων αισθητικής και οικολογίας

Κείμενο: Κατερίνα Γκόλτσιου*

*Αρχιτέκτων τοπίου (M.L.A. University of Edinburgh), γεωπόνος (Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών) και μέλος του Πανελληνίου Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Τοπίου.

Είναι γνωστό πως η εξόρυξη μεταλλευμάτων και η δημιουργία λατομείων επιφέρει διαταραχές τόσο στη μορφολογία όσο και στη βλάστηση του τοπίου. Ο θόρυβος, η σκόνη, η διάβρωση, η καταστροφή της χλωρίδας και της πανίδας, η απώλεια του χαρακτήρα του τοπίου και γενικότερα οι αισθητικές-οπτικές επιπτώσεις, καθώς και η μόλυνση του υδροφόρου ορίζοντα, είναι μερικές από τις σπουδαιότερες διαταραχές των μεταλλευτικών δραστηριοτήτων. Τα κενά των εκσκαφών καθώς και οι όγκοι σκαμμένου υλικού (μπάζων) δημιουργούν και αυτά με τη σειρά τους περιβαλλοντικές οχλήσεις.

Η αποκατάσταση λατομείων είναι κάτι ιδιαίτερα σύνθετο, καθώς περιλαμβάνει την ανάπλαση αλλήλ και τη μέριμνα για παροχή χρήσεων συμβατών οικολογικά και αισθητικά με τις ανάγκες της περιοχής. Ο παραδοσιακός και επικρατέστερος τρόπος αποκατάστασης ενός λατομείου για τα ελληνικά δεδομένα αναφέρεται κυρίως στην φυτοκάλυψη των μετώπων εξόρυξης. Τα βασικότερα στάδια αυτού του τύπου αποκατάστασης είναι:

- Η ανάπλαση του χώρου της εκσκαφής και των αποθέσεων
- Η κάλυψη με γόνιμο χώμα
- Η σπορά
- Η φύτευση δένδρων και θάμνων
- Το πότισμα και η συντήρηση.

Σ' αυτή την προσπάθεια για επαναφορά του φυσικού τοπίου στην αρχική του κατάσταση ή σε μια νέα χρήση συμβατή με το χαρακτήρα του μακροτοπίου της περιοχής και με τις ανάγκες του κοινωνικού συνόλου, η συμβολή του αρχιτέκτονα τοπίου είναι ιδιαίτερα πολύτιμη.

Ο ρόλος του είναι να ενσωματώσει τις αντικρουόμενες απαιτήσεις των εταιριών εξόρυξης μεταλλευμάτων και του κοινωνικού συνόλου σε ένα σχέδιο, να προβλέψει τις καταλληλότερες μελλοντικές χρήσεις του χώρου και να είναι σε θέση να λάβει γρήγορες αποφάσεις στα αρχικά ακόμα στάδια της εκμετάλλευσης.

Έτσι, η αποκατάσταση του τοπίου από τις προαναφερόμενες μεταλλευτικές δραστηριότητες μπορεί να ειδωθεί από διάφορες οπτικές γωνίες. Σε αυτό το πλαίσιο αξίζει να α-

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Μία πρωτοποριακή παρέμβαση: Παλιό λατομείο που έγινε χώρος αναψυχής.

Η μεταμόρφωση των λατομείων

ναφερθούν περιληπτικά μερικές από τις δυνατότητες διαμόρφωσης ενός διαταραγμένου λατομικού τοπίου.

1 Επαναφορά του δασικού χαρακτήρα.

Συνήθως η χρήση αυτή επιλέγεται όταν η μεταλλευτική δραστηριότητα λαμβάνει χώρα μέσα σε δασική έκταση και θέλουμε να ενσωματωθεί το νέο τοπίο στο ήδη υπάρχον.

2 Δημιουργία δεξαμενής νερού ή λίμνης.

Σε πολλή από τα λατομεία η γεωμορφολογία και γεωλογία τους επιτρέπει την πλήρωσή τους με νερό. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να δημιουργηθεί λίμνη (στην οποία είναι δυνατό να εκτρέφονται και ψάρια για εμπορική εκμετάλλευση) ή να κατασκευαστούν αθλητικές εγκαταστάσεις που να φιλοξενούν δραστηριότητες όπως wind surfing, canoe κ.ο.κ.

3 Αναψυχή.

Πολλοί από τους χώρους αυτούς θα μπορούσαν να αποτελέ-

σουν χώρους συνάθροισης, οργάνωσης πολιτιστικών εκδηλώσεων, φεστιβάλ και αθλητικών δραστηριοτήτων. Αρκετά συχνή είναι η παρουσία αναρριχητών και ορειβατών στα μέρη αυτά. Σε πολλές χώρες του εξωτερικού οι χώροι αυτοί μετατρέπονται σε εκτάσεις γκολφ, τοξοβολίας κ.ο.κ. Αρκετά συχνή στη χώρα μας είναι η μετατροπή των χώρων αυτών σε υπαίθρια θέατρα, η οποία όμως πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή έτσι ώστε οι χώροι αυτοί να αξιοποιούνται πλήρως από την κοινότητα της περιοχής.

4 Κατασκηνωτικοί χώροι. Πολλά λατομεία μπορούν να φιλοξενήσουν τροχόσπιτα αλλήλ και κάθε μορφής κατασκήνωση, που σε άλλες περιπτώσεις θα δημιουργούσε άσχημη εικόνα σε ένα «επίπεδο» τοπίο.

5 Χώροι περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Αυτός ο τρόπος αποκατάστασης μπορεί να λάβει διάφορες μορφές. Μπορεί π.χ. να δημιουργηθούν χώροι βοτανικής και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (τεχνητοί βιότοποι, βοτανικοί κήποι κλπ.) για την παρουσίαση γεωλογικών σχηματισμών ιδιαίτερου ενδιαφέροντος, ιστορικών - αρχαιολογικών στοιχείων και σπάνιων φυτών.

6 Χώροι υπαίθριων μουσείων τέχνης (land art). Πολλές από τις εξορύξεις μπορούν να γεννήσουν πρωτοποριακές ιδέες για γλυπτές και καλλιτέχνες. Το ανάγλυφο των λατομείων μπορεί να χρησιμοποιηθεί με εικαστικό τρόπο, και από τα άχρηστα υλικά λατόμευσης να κατασκευαστούν γλυπτά εντός αυτών των χώρων.

Δείγμα αισθητικής ανάπλασης.